

ARBORETUM ŽAMPACH

JEDLE (ABIES)

Čeleď: borovicovité (Pinaceae)
Rád: jehličnatováře (Pinales)

Rod jedle zahrnuje asi 40 druhů rozšířených převážně v mírném pásmu severní polokoule, na jihu zasahuje v horách až do severní Afriky a Himaláje. Roste zejména v horských lesích do nadm. výšky 1500 m. Jedle jsou stálezelené jehličnaté stromy, o velikosti až 100 m, dlouhověké, v mládí zpravidla rostoucí pomaleji, v dospělosti se jejich růst zrychluje. Zpočátku žádají přistínění, většina druhů upřednostňuje ale spojený mým stín i v dospělosti. Korunu mají v mládí kuželovitou, později spíše válcovitého tvaru se zaobleným vrcholem. V porovnání se smrkem jsou řidí a jejich větve většinou vodorovné. Kůra je dlouho hladká, někdy s pryskyřnatými puchýřky. Kořenový systém je hluboký, dobré kotví dřevinu v půdě.

Jehlice jedle jsou ploché, na rubu mají dva bělavé proužky průduchů, na větvíku přisedají kruhovým terčíkem (rozšířenou bází), který opadává i s jehlicí a proto větvička zůstává hladká. Tato charakteristika je jedním z podstatných rozlišovacích znaků mezi rodem abies a picea - smrk. Na našem obrázku vidíme tento rozdíl. Na větvíce jsou jehlice uspořádány dvojradě nebo kartáčovitě. Květy jednopohlavné jsou soustředěné v horní části koruny, samčí jednotlivě visící, samičí též jednotlivě vzpřímeně stojící. Šíšice jsou válcovité, vzpřímené, dozrávají na podzim prvního roku a přímo na stromě se rozpadají, na větvě po nich zůstanou několik let trčet. Jejich středová vřetena. Šíšice se objevují zpravidla až v stromu starých 30 let.

Jedle jsou krásné parkové stromy, zejména pro svůj pravidelný pyramidální vzrůst s větvemi typicky odstávajícími, uspořádanými v přeslenech. Jsou však současně náročnějšími dřevinami, vyžadují kvalitní půdní podmínky a vzdušnou vlhkost.

V arboretu Žampach je jedle zastoupena mnoha svými druhy také v lokálích v horním a dolním zámeckém parku. Nechybí zde ani naše domácí **Jedle bělokorá (Abies alba)**, spolu se svými okrasnými kultivary. V okolí tab. č. 6 můžeme pozorovat například tyto druhy jedel:

Jedle vznešená (Abies procera, nobilis) je považována za nejkrásnější z jedel. Pochází ze severoamerických hor (750 až 1800 m n. m.)

Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedinečný exemplář této jedle se nachází v zdejším zámeckém areálu v místě pod dnešním hřištěm.

V roce 1995 byl strom též poškozen zásahem blesku. V roce 2002 bylo rozhodnuto z důvodu bezpečnosti jeho poražení. Jedle zde byla vysazena kolem roku 1885 při velké úpravě zámeckých parků v anglickém

stylu z doby manželů Lützowových na Žampachu. Náhrada byla na tomto místě vysazena v roce 1992 (roubovaneč se stříbrnitě modrozelenými jehlicemi, výpěstek Arboreta Kostelec nad Černým lesy).

Naměřené charakteristiky původního stromu: stáří 120 let, výška stromu 33 m, obvod kmene 337 cm. Na archivní fotografii z roku 1995 vidíme šíšice z vrcholku stromu spadlé po zásahu blesku.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle vznešená (Abies procera, nobilis) je považována za nejkrásnější z jedel. Pochází ze severoamerických hor (750 až 1800 m n. m.)

Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Naměřené charakteristiky původního stromu: stáří 120 let, výška stromu 33 m, obvod kmene 337 cm. Na archivní fotografii z roku 1995 vidíme šíšice z vrcholku stromu spadlé po zásahu blesku.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlicemi ve spodní části přítisklými k větvíce, ve vrchní se od ní ostře odklánějícími (do tvaru hokejky), ke které se připodobňují.

Jedle kavkazská (Abies nordmanniana) roste přirozeně na Kavkazu v nadm. výšce 1200 až 2000 m. Dorůstá u nás výšky 25 až 30 m, v domovině až 80 m. Lze ji porovnat s naší domácí jedlí

(Abies alba). Je to krásný, stříbřitě zbarvený hustý strom s větvičkami, které jsou typicky svými kartáčovitě postavenými jehlic